

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 315/2019-58

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. októbra 2019 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej, zo sudcu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a sudcu Mojmíra Mamojku o ústavnej sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátkou [REDACTED], [REDACTED], ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 38/2001, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd postupom Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 38/2001 porušené boli.

2. Okresnému súdu Bratislava V p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 38/2001 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie každému v sume po 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré je im Okresný súd Bratislava V p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava V je p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 914,70 € (slovom deväťstoštrnásť eur a sedemdesiat centov) na účet ich právnej zástupkyne [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej s'ťažnosti a s'ťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. apríla 2019 doručená ústavná s'ťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „s'ťažovateľka 1“), [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „s'ťažovateľka 2“), [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „s'ťažovateľka 3“), [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „s'ťažovateľ 1“), a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ].

██████████ (ďalej aj „sťažovateľ 2“ a spolu aj „sťažovatelia“), zastúpených advokátkou ██████████, ██████████, ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 38/2001 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že námietky sťažovateľov týkajúce sa porušenia práv zaručených čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru smerujú proti postupu okresného súdu, ktorý v napadnutom konaní prejednáva žalobu hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy (ďalej aj „hlavné mesto“ alebo „žalobkyňa“) vo veci určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam presne špecifikovaným v samotnej žalobe a určenia neplatnosti kúpnych zmlúv. Sťažovateľka 3 a sťažovateľ 1 sú pôvodnými žalovanými. Sťažovateľka 1, sťažovateľka 2 a sťažovateľ 2 sú právnymi nástupcami pôvodnej žalovanej.

3. Ústavnú sťažnosť sťažovatelia odôvodňujú tým, že okresný súd v napadnutom konaní *„nekonal... plynule a bez zbytočných prietahov, keď jednotlivé úkony robil niekedy za pár mesiacov a niekedy aj rokov. Sťažovatelia majú za to, že vzhľadom na dĺžku konania v právne nie tak náročnej veci, sú vo veci ničím neodôvodnené zbytočné prietahy.“*

4. Sťažovatelia zdôrazňujú, že pôvodná žaloba bola podaná v roku 2001 a okresný súd uskutočnil pojednávanie naposledy ešte v roku 2002, avšak bez meritórneho prejednanie veci. Celková dĺžka napadnutého konania vedeného okresným súdom, ktorá predstavuje v čase podania ústavnej sťažnosti viac ako 18 rokov, je pritom neprimeraná.

5. Na podklade uvedených skutočností sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie o nej rozhodol nálezom tak, že vysloví porušenie základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, okresnému súdu prikáže konať

bez zbytočných prietáhov a sťažovateľom prizná primerané finančné zadosťučinenie každému v sume po 10 000 € a náhradu trov konania.

6. Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľa odôvodňujú *„pretrvávajúcou právnou neistotou, keď majú za to, že nemožno od občanov v právnom štáte, akým je aj Slovenská republika dosť dobre spravodlivo žiadať, aby ako účastníci súdneho konania čakali na právoplatné rozhodnutie 18 rokov.“*

II.

Procesný postup ústavného súdu, chronológia úkonov okresného súdu v napadnutom konaní, vyjadrenie okresného súdu k ústavnej sťažnosti

7. Ešte pred predbežným prerokovaním veci ústavný súd vyzval okresný súd na vyjadrenie sa k ústavnej sťažnosti. Predseda okresného súdu v prípise sp. zn. Spr 3183/2019 z 1. júla 2019 vyjadril súhlas s vyjadrením zákonnej sudkyne, ktoré bolo prílohou predmetného prípisu, a v závere s prihliadnutím na vysokú zaťaženosť počtom pridelených vecí predseda okresného súdu zdôraznil, že zastáva názor, že zákonná sudkyňa v napadnutom konaní postupovala v primeraných lehotách.

8. Vo vyjadrení tvoriacom prílohu prípisu predsedu okresného súdu zákonná sudkyňa okrem skutočností dôležitých pre posúdenie aktívnej legitímácie sťažovateľov na podanie ústavnej sťažnosti, s ktorými sa ústavný súd vysporiadal v rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti (k tomu pozri body 15 až 19 uznesenia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 315/2019 z 20. augusta 2019), uviedla:

„Žalobný návrh od počiatku vykazoval vady, predovšetkým v okruhu účastníkov na strane žalovaných, keď viacerí žalovaní nemali spôsobilosť byť účastníkmi konania v dôsledku úmrtia, resp. prevodu nehnuteľnosti na ďalšie osoby, ale aj ďalšie, ktoré sa súd pokúšal odstrániť. Žalobca tieto vady postupne odstraňoval, pričom si vyžadoval predĺžené lehoty. Žalobca viackrát signalizoval súdu, že zvažuje späťvzatie žaloby. Súd sa pokúšal o prejednanie veci s takým veľkým počtom účastníkov, vyzýval žalovaných na zvolenie spoločného zástupcu, resp. určil im na konanie v zmysle § 29a ods. 1 O.s.p. spoločného

zástupcu, s čím takmer všetci nesúhlasili, resp. žiadali o vylúčenie ich vecí na samostatné konanie.

Opakovane vo veci súd uznesením zo dňa 24.4.2017 v zmysle § 75 ods. 2 CSP rozhodol, že za procesné spoločenstvo žalovaných bude konať žalovaná v 18. rade [REDACTED]. Viacerí žalovaní v 15-dňovej lehote oznámili súdu, že s takýmto postupom nesúhlasia, je preto vylúčený postup súdu podľa § 75 CSP, teda nie je možné nariadiť pojednávanie, na ktoré predvolá a bude konať len so zástupcom žalovaných. To znamená, že na pojednávanie bude nutné prevolávať všetkých žalovaných, viac ako 60 a u mnohých aj ich zvolených právnych zástupcov. Uznesením zo dňa 1.4.2014 súd v zmysle § 29a ods. 2 O.s.p. vylúčil z konania 15C 38/01 vec voči žalovaným v 64. a 65. rade, (aj ďalších), keďže títo nesúhlasili s ustanovením spoločného zástupcu podľa § 29a ods. 1 O.s.p. Konanie voči vylúčeným žalovaným sa vedie pod sp. zn. 15C 254/2014. Súd v tomto konaní rozhodol rozsudkom zo dňa 10.3.2015 tak, že žalobu zamietol. Krajský súd uznesením zo dňa 30.3.2017 rozsudok zo dňa 10.3.2015 zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Súd opakovane v tejto veci rozhodol rozsudkom dňa 23.5.2019. V súčasnosti plynie 15-dňová lehota na podanie odvolania proti doručenému rozsudku.

V konaní 15C 254/2014 bolo vykonané rozsiahle dokazovanie, doplnené v intenciách odvolacieho súdu, ktoré je totožné a použiteľné aj pre konanie 15C 38/01, preto sa pojednávanie v tejto veci za účasti viac ako 60 žalovaných nariadi až po skončení veci 15C 254/14 a to najmä z dôvodu procesnej ekonomiky. V prípade, že rozsudok vo veci 15C 254/2014 nadobudne právoplatnosť, je možnosť späťvzatia žaloby v konaní 15C 28/01; v prípade, že bude odvolacím súdom zmenený, bude aj rozhodnutie v tomto konaní obdobné.

Objektívne možno dĺžku konania 18 rokov považovať za neprimeranú, avšak vzhľadom na všetky okolnosti popísané vyššie som presvedčená, že som konala v primeraných lehotách aj s ohľadom na vysokú zaťaženosť počtom vecí (viac ako 500), ktoré som v danom období mala pridelené. Okrem toho som vybavovala staršiu agendu oddelenia prevzatú v r. 2003 po predchádzajúcich sudkyňiach. Veci na pojednávania som vytyčovala jednak v poradí ako napadli, jednak podľa stavu v akom boli rozpojované, ale najmä s prihliadnutím na to, aby podstatne staršie veci mohli byť rozhodnuté čo najskôr a aby som nespôsobovala zbytočné prieťahy aj v iných veciach. Efektivita konania v danom spore je predovšetkým dôsledkom aktivity, resp. neaktivity sporných strán, nedostatky

žalobného návrhu, ktoré sa odstraňovali, nesúhlas žalovaných s prejednaním veci s ich spoločným zástupcom, náročné dokazovanie a zabezpečenie procesných práv všetkým žalovaným na pojednávaní.“

9. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 315/2019-42 z 20. augusta 2019 ústavnú sťažnosť sťažovateľov prijal na ďalšie konanie.

10. Zo spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie vedené okresným súdom, ktorý si ústavný súd zapožičal, bol zistený tento prehľad procesných úkonov:

- Dňa 12. februára 2001 bola okresnému súdu doručená žaloba hlavného mesta proti žalovaným v 1. až 62. rade o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam bližšie špecifikovaným v samotnej žalobe a určenie neplatnosti kúpnych zmlúv.

- Okresný súd vyzval 2. marca 2001 žalobkyňu na predloženie písomných vyhotovení žaloby a na predloženie listinných dôkazov na preukázanie pasívnej legitímácie žalovaných v 2. až 61. rade. Žalobkyňa 13. marca 2001 požiadala o predĺženie lehoty. Vyžiadané listiny boli žalobkyňou okresnému súdu doručené 10. apríla 2001.

- Dňa 3. októbra 2001 a následne opätovne 6. novembra 2001 si okresný súd vyžiadal od Okresného úradu Bratislava V listy vlastníctva, ktoré mu boli doručené 7. decembra 2001.

- Okresný súd 14. januára 2002 vyzval žalobkyňu na zaplatenie súdneho poplatku. Súdny poplatok bol žalobkyňou zaplatený 6. februára 2002.

- Dňa 6. februára 2002 okresný súd vyzval žalovaných na vyjadrenie sa k žalobe. Žalovaní sa k žalobe vyjadrili v období od 20. marca 2002 do 28. marca 2002.

- Dňa 4. júla 2002 okresný súd vyzval žalovaného – Slovenský pozemkový fond (ďalej aj „žalovaný“) na vyjadrenie sa k žalobe.

- Okresný súd požiadala 11. septembra 2002 Krajský súd v Bratislave o predloženie archívnych spisov Čd 2830/1960, Čd 3510/1959 a Čd 1568/1960, ktoré mu boli následne doručené 17. septembra 2002; zároveň bol nariadený termín pojednávania na 8. október 2002.

- Dňa 7. októbra 2002 požiadal žalovaný – Slovenský pozemkový fond o odročenie termínu pojednávania. Dňa 8. októbra 2002 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 14. november 2002.

- Dňa 25. októbra 2002 okresný súd prostredníctvom Notárskeho úradu notárky JUDr. Daniely Šikutovej zisťoval okruh dedičov po zomrelom žalovanom.

- Právna zástupkyňa žalovaného [REDAKOVANÉ] požiadala 13. novembra 2002 o ospravedlnenie neúčasti na pojednávaní z dôvodu choroby a požiadala o preročenie termínu z dôvodu, že jej klient nesúhlasí s pojednávaním v neprítomnosti právneho zástupcu. Na podklade uvedených skutočností okresný súd pojednávanie nariadené na 14. november 2002 odročil bez prejednávania veci na neurčito.

- Žalobkyňa podala 14. novembra 2002 návrh na zmenu žaloby.

- Dňa 14. novembra 2002 okresný súd zisťoval údaje vo veci dedičských konaní po zomrelých žalovaných.

- Dňa 18. februára 2003 okresný súd vyzval právnu zástupkyňu žalovaného na vyjadrenie sa k návrhu na zmenu žaloby a súčasne vyzval Okresný súd Bratislava I na zaslanie spisov vo veci dedičských konaní a Správu katastra Bratislava V požiadal o predloženie spisov. Vyžiadané spisy boli okresnému súdu predložené 21. marca 2003 zo strany Okresného súdu Bratislava I a 3. marca 2003 zo strany Správy katastra Bratislava V.

- Dňa 18. augusta 2003 okresný súd opätovne požiadal Okresný súd Bratislava I o zaslanie spisov v dedičských konaniach.

- Dňa 30. augusta 2004 okresný súd vyzval právnu zástupkyňu žalovaného na vyjadrenie sa k návrhu na zmenu žaloby. Na výzvu reagovala právna zástupkyňa žalovaného 10. septembra 2004 oznámením, podľa ktorého bolo vyžiadané vyjadrenie okresnému súdu zaslané už 11. septembra 2003.

- Dňa 27. septembra 2004 okresný súd vyzval žalobkyňu na vyjadrenie sa k stanovisku žalovaného. Žalobkyňa sa vyjadrila podaním doručeným okresnému súdu 13. októbra 2004, ktoré bolo následne 19. októbra 2004 doručované na vyjadrenie žalovanému.

- Dňa 28. decembra 2004 okresný súd urgoval žalovaného o vyjadrenie. Žalovaný zaujal stanovisko k vyjadreniu žalobkyne 9. februára 2005. Dňa 20. apríla 2005 bolo vyjadrenie žalovaného doručované na zaujatie stanoviska žalobkyne.

- Okresný súd uznesením č. k. 15 C 38/2001-326 z 18. marca 2008 pripustil vstup do konania žalovanej 61 a žalovanému 62 a zároveň pripustil zmenu žaloby.

- Dňa 20. marca 2008 bolo nariadené pojednávanie na 27. máj 2008.

- Dňa 2. apríla 2008 žalovaný (Slovenský pozemkový fond) požiadal o odročenie pojednávania z dôvodu kolízie pojednávania právneho zástupcu a navrhol napadnuté konanie prerušiť.

- Dňa 27. mája 2008 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bolo konanie prerušené podľa § 109 ods. 2 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“).

- Žalovaný (Slovenský pozemkový fond) okresný súd 12. januára 2009 informoval o tom, že odpadol dôvod, pre ktorý bolo napadnuté konanie prerušené.

- Dňa 15. júna 2011 okresný súd vyzval žalobkyňu na oznámenie, či trvá na žalobe aj proti žalovaným, ktorí zomreli, a či žiada o pokračovanie v konaní s právnymi nástupcami alebo berie žalobu v časti smerujúcej proti zomrelým späť a žiada konanie zastaviť. Na žiadosť reagovala žalobkyňa žiadosťou o predĺženie lehoty.

- Dňa 15. júna 2011 okresný súd vyzval právnu zástupkyňu [REDAKOVANÉ] na oznámenie mien účastníkov na strane žalovaných, ktorých zastupuje.

- Dňa 27. januára 2012 okresný súd urgoval žalobkyňu o spresnenie okruhu žalovaných. Žalobkyňa na výzvu okresného súdu reagovala ďalšou žiadosťou o predĺženie lehoty a zároveň okresný súd informovala o tom, že zvažuje späťvzatie žaloby. Okresný súd žiadosti žalobkyne vyhovel a spis dal na lehotu do 9. marca 2012.

- Dňa 2. mája 2012 žalobkyňa opätovne doručila okresnému súdu oznámenie o tom, že zvažuje späťvzatie, o ktorom bude rokovať mestské zastupiteľstvo v Bratislave v máji 2012, na podklade čoho bol spis opätovne daný na lehotu do septembra 2012.

- Okresný súd 20. septembra 2012 zisťoval výsledok rokovania mestského zastupiteľstva v Bratislave, podľa ktorého žalobkyňa aj naďalej trvá na podanej žalobe a v lehote 1 mesiaca upraví okruh žalovaných v súlade so zmeneným právnym stavom. Na podklade uvedených skutočností bol spis daný na lehotu do 2. novembra 2012.

- Dňa 17. decembra 2012 okresný súd opätovne zisťoval stav vypracovania podania, ktorým mala žalobkyňa ustáliť okruh účastníkov na strane žalovaných v súlade s právnym stavom. Žalobkyňa opätovne požiadala o predĺženie lehoty do 31. januára 2013, na podklade čoho bol spis daný na lehotu do 1. februára 2013.

- Dňa 30. januára 2013 žalobkyňa vzala späť žalobu v časti smerujúcej proti žalovanej 12 a žalovanému 24 z dôvodu, že títo zomreli ešte pred podaním žaloby.

- Dňa 3. januára 2014 okresný súd uznesením č. k. 15 C 38/2001-374 konanie proti žalovaným 12 a 24 zastavil a súčasne žalovaných vyzval na oznámenie spoločného zástupcu v zmysle § 29a OSP, resp. vyzval žalovaných, či súhlasia s okresným súdom navrhovaným spoločným zástupcom – Slovenským pozemkovým fondom. Na výzvu okresného súdu žalovaní reagovali podaniami doručovanými v priebehu januára až marca 2014.

- Dňa 28. marca 2014 žalovaní 11, 64 a 65 vyjadrili nesúhlas so spoločným zástupcom navrhnutým okresným súdom a podali návrh na vylúčenie veci na samostatné konanie.

- Okresný súd uznesením č. k. 15 C 38/2001-521 z 1. apríla 2014 vylúčil prejednanie žaloby v časti smerujúcej proti žalovaným 11, 64 a 65 na samostatné konanie (konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. 15 C 254/2014).

- Dňa 29. júna 2016 okresný súd požiadal o doručenie právoplatného rozhodnutia vo veci dedičského konania po poručiťke na podklade oznámenia právneho zástupcu zo 4. februára 2014 o prevzatí právneho zastupovania právnych nástupcov po poručiťke. Na výzvu reagoval právny zástupca podaním doručeným okresnému súdu 18. júla 2016.

- Uznesením okresného súdu č. k. 15 C 38/2001-542 z 10. apríla 2017 bolo konanie v časti žaloby smerujúcej proti žalovanému 63 zastavené.

- Okresný súd uznesením č. k. 15 C 38/2001-547 z 24. apríla 2017 podľa § 75 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) rozhodol, že za procesné spoločenstvo na strane žalovaných koná žalovaná 18 – ██████████. Okresný súd zároveň žalovaných s výnimkou žalovanej 18 poučil, že im nebude doručovať ďalšie rozhodnutia a predvolania na pojednávanie okrem žaloby a zmeny žaloby, ak do 15 dní od doručenia uznesenia neoznámia, že s takýmto postupom nesúhlasia.

- Žalovaní reagovali na výzvu okresného súdu podaniami doručovanými okresnému súdu v priebehu mája 2017, v ktorých vyjadrili nesúhlas s ustanovením spoločného zástupcu.

- Dňa 28. augusta 2018 okresný súd na podklade zistenia, že konanie o vylúčenej časti žaloby (konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. 15 C 254/2014) má zásadný význam pre napadnuté konanie, rozhodol z dôvodu procesnej ekonomiky, že nariadi pojednávanie v napadnutom konaní až po skončení veci vedenej pod sp. zn. 15 C 254/2014, resp. okresný súd zváži prerušenie konania podľa § 164 CSP. Spis daný na lehotu do 31. januára 2019.

- Dňa 15. apríla 2019 bol spis opätovne daný na lehotu do 30. augusta 2019 z dôvodu, že vo veci vedenej pod sp. zn. 15 C 254/2014 bol nariadený termín pojednávania na 25. máj 2019.

11. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval predsedu okresného súdu na prípadné doplnenie vyjadrenia k ústavnej sťažnosti sp. zn. Spr 3183/2019 z 1. júla 2019 a oznámenie, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predseda okresného súdu podaním sp. zn. Spr 3183/2019 z 19. septembra 2019 oznámil, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o ústavnej sťažnosti, a vyjadrenie k ústavnej sťažnosti z 1. júla 2019 nedoplnil.

12. Ústavný súd vyzval 13. septembra 2019 právnu zástupkyňu sťažovateľov, aby sa vyjadrila, či trvá na konaní ústneho pojednávania, a zároveň jej zaslal vyjadrenie predsedu okresného súdu sp. zn. Spr 3183/2019 z 1. júla 2019 na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska. Ústavný súd zároveň právnu zástupkyňu sťažovateľov upozornil, že v prípade, ak v stanovenej lehote svoje stanovisko ku konaniu ústneho pojednávania o ústavnej sťažnosti ústavnému súdu nedoručí, ústavný súd bude zastávať názor, že v danej veci súhlasí s upustením od neho.

13. Právna zástupkyňa sťažovateľov sa v stanovenej lehote a ani do dňa rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti nevyjadrila. Na podklade uvedených skutočností ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde

Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) so súhlasom účastníkov konania upustil od ústneho pojednávania vo veci ústavnej sťažnosti, keďže dospel k záveru, že od prípadného pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

14. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

15. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

16. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon o ústavnom súde.

17. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov.

18. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

IV.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie vecí ústavným súdom

19. Predmetom konania pred ústavným súdom je posúdenie, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

20. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov, ktoré je garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

21. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

22. Priznanie práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (m. m. II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala predtým z niektorých ustanovení Občianskeho

súdneho poriadku (napr. § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1), ktorý platil do 30. júna 2016, a v súčasnosti už vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 CSP. V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

23. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (m. m. III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú

- právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje,
- správanie subjektu (strany sporu) a
- postup samotného súdu.

24. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

IV.A Právna a faktická zložitost' veci

25. Predmetom napadnutého konania vedeného okresným súdom je rozhodovanie vo veci žaloby o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam presne špecifikovaným v samotnej žalobe a určenie neplatnosti kúpnych zmlúv. Napadnuté konanie považuje ústavný súd vzhľadom na pomerne veľký okruh subjektov na strane žalovaných (66 žalovaných podľa uznesenia okresného súdu č. k. 15 C 38/2001-542 z 10. apríla 2017) ako fakticky zložitú. Faktická zložitost' konania sa navyše zvyrazňuje postupným rozširovaním okruhu žalovaných z dôvodu úmrtia pôvodných žalovaných. Ústavný súd vzal do úvahy, že potreba identifikovať právnych nástupcov pôvodných žalovaných objektívne sťažuje postup okresného súdu a spôsobuje predĺženie napadnutého konania. Sumarizujúc uvedené, ústavný súd konštatuje, že faktická zložitost' prejednávanej veci nepochybne

prispieva k predĺženiu konania, nemožno ňou však ospravedlňovať neodôvodnenú nečinnosť a ani nesústredený postup okresného súdu v napadnutom konaní, a to najmä vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie sa v súčasnosti po viac ako 18 rokoch od jeho začatia stále nachádza v procesnom počiatku ustáľovania okruhu subjektov – žalovaných.

26. S prihliadnutím na procesné štádium napadnutého konania a za situácie, keď vec nebola dosiaľ meritórne prejednaná ani na jednom pojednávaní, nemožno objektívne vysloviť záver, že vec žaloby hlavného mesta je právne zložitá.

IV.B Správanie subjektu (strany sporu)

27. Pri preskúmaní kritéria správania sťažovateľov ako subjektov napadnutého konania v procesnom postavení žalovaných ústavný súd konštatuje, že nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by odôvodňovala záver, že k predĺženiu napadnutého konania významnejším spôsobom prispeli sťažovatelia svojím správaním.

28. V súvislosti s predmetným kritériom prihliadol ústavný súd aj na skutočnosť, že žalovaní neakceptovali postup okresného súdu podľa § 75 CSP a nesúhlasili s ustanovením zástupcu žalovaných. Odmietnutie procesného postupu podľa § 75 CSP zo strany žalovaných tak nevyhnutne kladie vyššie časové nároky na samotný okresný súd pri vykonávaní jednotlivých procesných úkonov (napr. predvolávanie všetkých žalovaných, príp. ich právnych zástupcov na pojednávanie a doručovanie relevantných písomností všetkým žalovaným, resp. ich právnym zástupcom). Na uvedené skutočnosti ústavný súd preto prihliadol pri rozhodovaní o sume primeraného finančného zadosťučinenia.

IV.C Postup okresného súdu v napadnutom konaní

29. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom, bol postup okresného súdu. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné prieťahy v konaní môžu byť

zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). Za neefektívnu činnosť, ktorá môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd považuje aj nesprávnu, resp. nesústredenú činnosť štátneho orgánu (m. m. II. ÚS 33/99).

30. Z obsahu predloženého spisu ústavný súd zistil, že doterajší priebeh konania je poznačený predovšetkým viacerými kratšími a dlhšími obdobiami absolútnej nečinnosti okresného súdu. Absolútnou nečinnosťou okresného súdu sa vyznačuje obdobie od apríla 2001, keď boli okresnému súdu doručené vyžiadané listiny, do októbra 2001, keď si okresný súd vyžiadal listy vlastníctva (6 mesiacov), a od augusta 2003, keď si okresný súd opätovne vyžiadal spisy v dedičských konaniach, do augusta 2004, keď okresný súd vyzval právnu zástupkyňu žalovaného na vyjadrenie sa k zmene žaloby (12 mesiacov). Ďalšími dlhšími obdobiami absolútnej nečinnosti sa vyznačujú obdobia od apríla 2005, keď okresný súd doručoval vyjadrenie žalovaného žalobkyňi, do marca 2008, keď okresný súd pripustil vstup ďalších subjektov na strane žalovaných a zároveň pripustil zmenu žaloby (takmer 3 roky), a od januára 2009, keď odpadol dôvod, pre ktorý bolo napadnuté konanie prerušené, do júna 2011, keď okresný súd vyzval žalobkyňu na oznámenie, či trvá na podanej žalobe (takmer 2 a pol roka), a od januára 2013, keď došlo k čiastočnému späťvzatiu žaloby, do januára 2014, keď okresný súd vo veci čiastočného späťvzatia žaloby rozhodol (1 rok). Obdobia dlhšej nečinnosti možno identifikovať aj od apríla 2014, keď okresný súd vylúčil prejednanie žaloby v príslušnej časti na samostatné konanie, do júna 2016, keď okresný súd žiadal príslušné rozhodnutia v dedičských konaniach (viac ako 2 roky), a od júla 2016, keď bolo okresnému súdu doručené podanie strany v spore, do apríla 2017, keď bolo okresným súdom konanie v časti smerujúcej proti žalovanému 63 zastavené (9 mesiacov), a aj od mája 2017, keď sa žalovaní vyjadrili k ustanoveniu spoločného zástupcu, až do augusta 2018, keď sa okresný súd rozhodol, že vo veci bude nariadovať pojednávanie až po skončení veci vedenej pod sp. zn. 15 C 254/2014 (1 rok a 3 mesiace). Celková doba absolútnej nečinnosti okresného súdu je 12 rokov.

31. Ako nesústredený hodnotí ústavný súd postup okresného súdu, v dôsledku ktorého tento v auguste 2004 urgoval právnu zástupkyňu žalovaného na vyjadrenie sa k zmene žaloby, a to aj napriek tomu, že podľa oznámenia právnej zástupkyne žalovaného bolo žiadané vyjadrenie doručené okresnému súdu už v septembri 2003. Za neprimerané považuje ústavný súd aj rozhodovanie okresného súdu vo veci zmeny žaloby. O návrhu na zmenu žaloby, ktorý bol okresnému súdu doručený 14. novembra 2002, tento rozhodol až 18. marca 2008. Za nesústredený možno považovať aj postup okresného súdu, ktorý aj napriek tomu, že prejednanie časti žaloby vylúčil na samostatné konanie už v apríli 2014, posúdil predmetné konanie o vylúčenej časti žaloby ako majúce zásadný význam pre rozhodnutie v napadnutom konaní až v auguste 2018, na podklade čoho následne spis uložil na lehotu.

V.

Záver

V.A K bodu 1 výrokovvej časti nálezu

32. Na základe skutočností uvedených v časti IV tohto nálezu ústavný súd dospel k záveru, že nesústredenou činnosťou okresného súdu, ako aj kratšími a dlhšími obdobiami absolútnej nečinnosti okresného súdu s prihliadnutím na celkovú neprimeranú dĺžku napadnutého konania bolo porušené základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V.B K bodu 2 výrokovvej časti nálezu

33. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

34. V záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľov ústavný súd prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov.

V.C K bodom 3 a 5 výrokovej časti nálezu

35. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

Z § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

36. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04). Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

37. Sťažovatelia si uplatnili primerané finančné zadosťučinenie v sume každému po 10 000 €, ktorú odôvodnili skutočnosťami bližšie uvedenými v bode 6 tohto nálezu.

38. Vychádzajúc z doterajšej neprimeranej dĺžky napadnutého konania a prihliadajúc na intenzitu zistených nedostatkov v postupe okresného súdu a obdobia absolútnej nečinnosti okresného súdu, ústavný súd konštatuje, že v posudzovanej veci existujú dôvody na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Sťažovateľmi požadovanú sumu finančného zadosťučinenia (zohľadňujúc aj faktickú zložitosť veci) však ústavný súd považuje za zjavne neprimeranú. Podľa názoru ústavného súdu konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci zodpovedá priznanie finančného zadosťučinenia každému zo sťažovateľov v sume po 1 500 €, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu.

39. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd ústavnej sťažnosti v časti požadovanej sumy primeraného finančného zadosťučinenia prevyšujúcej sumu 1 500 € pre každého zo sťažovateľov nevyhovet tak, ako to je uvedené v bode 5 výroku tohto nálezu.

V.D K bodu 4 výrokovej časti nálezu

40. Podľa § 73 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania.

Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

41. Sťažovatelia si uplatnili náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním právnou zástupkyňou.

42. Ústavný súd priznal právnej zástupkyňi sťažovateľov náhradu trov konania v sume 914,70 € v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky

č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 2 úkony právnej služby podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, podanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2019 v sume 163,33 € (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2019 v sume 9,80 € (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Podľa § 13 ods. 2 vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb. Pri právnom zastupovaní 5 sťažovateľov a hodnote jedného právneho úkonu u každého z nich v sume 81,67 € je celková suma náhrady trov konania po započítaní sumy režijného paušálu ($10 \times 9,80$ €) vo výške 914,70 €. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania sťažovateľov rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu.

43. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

44. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. októbra 2019

Jana Baricová
predsedníčka senátu